

TA'LIMDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARNING AHAMIYATI VA ULARDAN SAMARALI FOYDALANISH

I.M. Sirojiddinova

“University of Economics and Pedagogy” NOTM,

“Ijtimoiy-gumanitar fanlar” kafedrası professori

Sh.T. To‘xtamurodova

3-bosqich Filologiya fakulteti talabasi.

Annotatsiya: Ushbu maqolada ta'lim jarayonida zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining o'rni, ularning o'qituvchi va o'quvchi faoliyatiga ta'siri, shuningdek, ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qiladigan innovatsion vositalar tahlil qilingan. Raqamli pedagogika, onlayn ta'lim platformalari, sun'iy intellektidan foydalanish, multimediya vositalari, virtual va aralash ta'lim kabi yondashuvlar misollar bilan yoritilgan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, texnologiyalarni to'g'ri va maqsadli qo'llash o'quv jarayonini individuallashtirish, ko'nikma va malakalarni mustahkamlash hamda o'qitish samaradorligini sezilarli oshirishga yordam beradi.

Kalit so'zlar: zamonaviy texnologiyalar, raqamli ta'lim, innovatsion yondashuv, onlayn o'qitish, AKT, sun'iy intellekt, aralash ta'lim (blended learning), pedagogik texnologiyalar.

Аннотация: В данной статье анализируется роль современных информационно-коммуникационных технологий в образовательном процессе, их влияние на деятельность преподавателя и учащегося, а также инновационные средства, способствующие повышению эффективности обучения. Рассмотрены такие подходы, как цифровая педагогика, онлайн-образовательные платформы, использование искусственного интеллекта, мультимедийные средства, виртуальное и смешанное обучение, которые проиллюстрированы конкретными примерами. Результаты исследования показывают, что правильное и целенаправленное применение технологий помогает индивидуализировать учебный процесс, укреплять навыки и компетенции, а также существенно повысить эффективность обучения.

Ключевые слова: современные технологии, цифровое образование, инновационный подход, онлайн-обучение, ИКТ, искусственный интеллект, смешанный (blended learning), педагогические технологии.

Annotation: This article analyzes the role of modern information and communication technologies in the educational process, their impact on the activities of teachers and students, as well as innovative tools that contribute to increasing the efficiency of education. Approaches such as digital pedagogy, online learning

platforms, the use of artificial intelligence, multimedia tools, and virtual and blended learning are illustrated with examples. The research results show that the proper and purposeful use of technologies helps individualize the learning process, strengthen skills and competencies, and significantly improve teaching effectiveness.

Keywords: modern technologies, digital education, innovative approach, online teaching, ICT, artificial intelligence, blended learning, pedagogical technologies.

Bugungi globallashuv jarayonida ta'lim tizimi zamonaviy texnologiyalarsiz tasavvur etib bo'lmaydi. Har bir davlatning taraqqiyoti, eng avvalo, bilimli, kreativ fikrlaydigan, texnologiyalarni biladigan yangi avlodni tayyorlab bera olishiga bog'liq. Shu bois, O'zbekiston ta'lim tizimida ham oxirgi yillarda raqamli transformatsiya jarayonlari keng joriy etilmoqda[1]. Endilikda dars jarayonlari an'anaviy uslublar bilan cheklanib qolmasdan, multimedia vositalari, elektron resurslar, sun'iy intellektga asoslangan platformalar va masofaviy ta'lim imkoniyatlari bilan boyitilmoqda.

Ushbu maqolada zamonaviy texnologiyalarning ta'limdagi real amaliy ahamiyati, o'quv jarayoniga ta'siri, o'qituvchi faoliyatini yengillashtiruvchi vositalar hamda ulardan samarali foydalanish tamoyillari keng yoritiladi. Zamonaviy texnologiyalarning ta'limda yetakchi o'rin egallaydi. Texnologiyalar ta'lim jarayonini takomillashtirishning eng asosiy vositalaridan biri hisoblanib,

- o'quv jarayonini qiziqarli qiladi;
- murakkab mavzularni tushunarli tarzda yetkazadi;
- individual yondashuvni ta'minlaydi;
- o'quvchilarni mustaqil o'rganishga undaydi;
- vaqt va resurslarni tejaydi[2].

Masalan, elektron darsliklar, animatsiyalar, video darslar, virtual laboratoriyalar, test tizimlari kabi vositalar o'quv materialini tezroq o'zlashtirishga yordam beradi. Bu jarayon o'qituvchining yukini kamaytirib, o'quvchini faol ishtirokchiga aylantiradi.

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) va ularning afzalliklari ko'rib chiqqanimizda ularning turli bosqichlarini aniqladik. Zamonaviy ta'limning ta'limning deyarli barcha bosqichlarida qo'llanilmoqda. Xususan:

Elektron platformalar: Google Classroom, Moodle, Coursera, Duolingo kabi platformalar o'qituvchiga:

- vazifa berish, tekshirish, baholash,
- talabalar bilan muntazam aloqa o'rnatish,
- masofadan turib ham sifatli ta'lim berish
- imkonini beradi[3].

Multimediya vositalari: Slaydlar, infografikalar, interaktiv xaritalar, sxemalar va videolar dars sifatini sezilarli oshiradi. Ayniqsa, 5–9-sinflarda tasviriylar materiallar o'quvchilarning qiziqishini kuchaytiradi.

Sun'iy intellekt imkoniyatlari

Hozirda AI asosidagi tizimlar:

- grammatik xatolarni avtomatik tekshiradi,
- talaffuzni baholaydi,
- individual o'quv rejalarini tuzadi,
- mashqlarni daraja bo'yicha moslashtiradi[4].

Bu nafaqat ingliz tili, balki boshqa fanlarda ham o'rganishni yengillashtiradi.

Raqamli pedagogika — texnologiyalar asosida dars o'tishning ilmiy-uslubiy tizimi hisoblanadi. Unda quyidagi metodlar alohida o'rin tutadi:

Blended learning (aralash ta'lim) - Darsning bir qismi sinfda, bir qismi onlayn o'tiladi. Bu usulda o'quvchida quyidagilarni shakllantiradi.

- vaqtni tejalishini,
- mustaqil o'qishni,

har bir o'quvchi uchun individual tezlikni ta'minlaydi.

Flipped classroom (teskari sinf) - O'quvchilar darsni uyda video orqali ko'rib chiqadi, sinfda esa amaliy mashqlar bajariladi. Natijada dars juda samarali bo'ladi.

Gamifikatsiya - O'yin elementlari orqali o'qitish: ball yig'ish, reyting, badge olish. Bu motivatsiyani oshiradi[5].

Texnologiyalarni samarali qo'llash shartlari - Texnologiya o'zi bilan emas, qanday qo'llanganda foydali bo'ladi. Samarali bo'lishi uchun:

1. Dars maqsadi aniq bo'lishi
2. Texnologiya mazmunga mos tanlanishi
3. O'qituvchining AKT ko'nikmasi yetarli bo'lishi
4. O'quvchilar yoshi va darajasiga mos metodlar tanlanishi
5. O'quvchini passiv tinglovchi emas, faol ishtirokchi qilish

Aks holda, texnologiya natija bermaydi, faqat bezak bo'lib qoladi.

Xulosa qilib aytganda, zamonaviy texnologiyalar ta'lim jarayonini tubdan o'zgartirmoqda. O'quvchi bilimni passiv tinglovchi sifatida emas, balki faol izlovchi va tahlil qiluvchi sifatida shakllanmoqda. Texnologiyalardan o'rinli, maqsadli va metodik jihatdan to'g'ri foydalanish ta'lim samaradorligini bir necha barobarga oshiradi. Shuning uchun har bir pedagog raqamli ko'nikmalarni rivojlantirishi, dars jarayonini yangicha yondashuvlar bilan boyitishi zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Raqamli ta'limni rivojlantirish to'g'risida"gi qarori. <https://lex.uz>
2. UNESCO. "ICT in Education: Policy Guidelines." <https://unesco.org>
3. Anderson, J. "E-learning and the Future of Education." <https://researchgate.net>
4. Graham, C. "Blended Learning Models." <https://ed.gov>
5. Mayer, R. "Multimedia Learning." Cambridge University Press. <https://cambridge.org>